

Ekonomski i socijalni savet

Distr.: Opšta
22. decembar 2020.

Original: engleski

Ekonomska komisija za Evropu

Komitet za kopneni saobraćaj

Svetski forum za bezbednost u drumskom saobraćaju

Osamdeset sedma sednica

Ženeva, 8-12 marta 2021.

Tačka br. 2 privremenog dnevnog reda

Aktivnosti od interesa za radnu grupu

Povelja o pravima žrtava drumskih saobraćajnih nezgoda

Rezime

1. Na prethodnoj sednici, sekretarijat je podneo neformalni dokument br. 5 koji sadrži nacrt Povelje o pravima žrtava drumskih saobraćajnih nezgoda (Povelja), što predstavlja rezultat zajedničke saradnje sekretarijata, Instituta za evropsko saobraćajno pravo i Saveta biroa. Povelja ima za cilj unapređenje položaja žrtava drumskih saobraćajnih nezgoda ublažavanjem pretrpljene materijalne i nematerijalne štete predloženom primenom deset načela o pravima žrtava drumskih saobraćajnih nezgoda. Od Radne grupe br. 1 (RG.1) zatraženo je da dostavi povratne informacije sekretarijatu. RG.1 zatražila je od sekretarijata da predstavi konačnu povelju na ovoj sednici.
2. Predsedavajući RG.1 postavio je pitanje da li je Poveljom predviđeno pokrivanje materijalne odnosno nematerijalne štete nastale u nezgodama prouzrokovanim upotrebom ličnih transportera (Personal Mobility Devices). Moglo bi biti pokriveno u zavisnosti od određenja pojma „motornog vozila“ u domaćem zakonodavstvu i toga da li taj pojam obuhvata lične transportere. Pored toga, s obzirom na to da se polise i zakonodavni sistemi u pogledu ličnih transportera još uvek razvijaju, ni sekretarijat ni njegovi partneri nisu unosili izmene u Povelju po tom pitanju, te preporučuju da se Povelja, ako za tim bude bilo potrebe u budućnosti, može revidirati i obuhvatiti lične transportere ako se pokaže da je određenje „motornih vozila“ u skladu s domaćim zakonodavstvom nedovoljno odnosno nejasno.
3. U svakom slučaju, ne predviđa se da su načela iz Povelje sveobuhvatna niti obavezujuća kao kodeks postupanja. Umesto toga, ona predstavljaju apel da se žrtvama drumskih saobraćajnih nezgoda pruži najbolja moguća pomoć nakon nezgode, te da brzo i pravično dobiju – oni odnosno u slučaju smrti, izdržavani članovi njihovih porodica koji su ostali iza njih – ono što zaslužuju: da se pristojno i s poštovanjem postupaju međusobno na sastancima kao i jedinstven postupak za pregovore o naknadi štete.
4. Ovaj dokument sadrži konačnu verziju Povelje koju RG.1 treba da razmrti i podrži.

Povelja o pravima žrtava drumskih saobraćajnih nezgoda

Sekretarijat Ekonomske komisije UN za Evropu – Institut za evropsko saobraćajno pravo – Savet biroa

I. Preambula

1. Povelja predstavlja zajedničku inicijativu sekretarijata Ekonomske komisije UN za Evropu (Sekretarijat UNECE), Instituta za evropsko saobraćajno pravo i Saveta biroa.
2. Za određivanje prava žrtava potreban je optimalan stepen saradnje između žrtve i subjekta odgovornog za naknadu štete žrtvi. Navedena saradnja zasniva se na dobroj veri i saradnji svih strana. Prevarna namera odnosno radnja jedne od strana ugroziće dobar odnos među stranama.
3. Izražavamo nadu da će se načela preporučena u ovoj povelji primeniti na nezgode koje se dogode u domaćem (unutrašnjem) i prekograničnom (međunarodnom) drumskom saobraćaju. Ova povelja – za koju verujemo da je prva te vrste – ima za svrhu podizanje svesti o pravima žrtava drumskih saobraćajnih nezgoda i obezbeđivanje opšteg okvira za blagovremen i transparentan postupak obrade odštetnih zahteva.
4. Povelja ne predviđa donošenje zakona u celini niti delimično. Ne utiče na izvore državnog ni međunarodnog prava. Povelja se usvaja s namerom da predstavlja kodeks postupanja za sve uključene u naknadu štete žrtvama drumskih saobraćajnih nezgoda. Odštetni zahtev često se obrađuje ispravno s pravne tačke gledišta, ali način isplate odštete može ipak biti upitan. Navedeno treba sprečiti tako što će se sve zainteresovane strane ponašati ispravno i s poštovanjem.

II. Načela

5. **Načelo br. 1:** Žrtva drumske saobraćajne nezgode jeste lice, fizičko odnosno pravno, koje pretrpi materijalnu odnosno nematerijalnu štetu ili štetu na licu nastalu iz upotrebe motornog vozila u drumskom saobraćaju.
6. Žrtva treba da ima pravo na naknadu štete u slučaju kada je materijalnu odnosno nematerijalnu štetu prouzrokovalo jedno ili više lica koja su prekršila saobraćajna pravila koja su bila na snazi u vreme nezgode. U idealnom slučaju, pravo na naknadu štete takođe treba da obuhvata štetu koja nije proistekla iz nehata ili zbog odgovornosti vozača i koja je nastala isključivo kao posledica upravljanja vozilom u saobraćaju.
7. Žrtva može izgubiti pravo na naknadu štete, bilo u celosti ili delimično, zbog svoje odgovornosti odnosno nemara.
8. **Načelo br. 2:** Ne samo da bi žrtva trebalo da bude u mogućnosti da uputi zahtev licu koje je prekršilo saobraćajna pravila odnosno – ako se zasniva na operativnom riziku upotrebe motornog vozila – držaoca vozila. Ako je subjekat („isplatilac odštete“) ustanovljen zakonom u cilju delimične odnosno potpune isplate naknade štete za štetu nastalu iz upotrebe motornog vozila u drumskom saobraćaju, žrtva takođe treba da ima mogućnost da uputi zahtev takvom subjektu pod uslovima koji važe u relevantnom pravu.
9. **Načelo br. 3:** Žrtvi treba da se omogući zakonski maksimalni rok da dostavi zahtev i dokaze u vezi sa zahtevom.
10. **Načelo br. 4:** Žrtvin zahtev treba da se obrađuje bez odlaganja, marljivo i s poštovanjem. Žrtva treba da primi informacije o postupku u kojem se zahtev obrađuje i ko je obrađivač u odgovarajućem roku.
11. **Načelo br. 5:** Sa žrtvom odnosno njenim propisno imenovanim zastupnikom treba postupati pravično, dostojanstveno, s poštovanjem i empatijom, imajući u vidu položaj u kojem se žrtva eventualno nalazi nakon saobraćajne nezgode, uz poštovanje prava isplatioca odštete odnosno štetnika.

12. Žrtva treba da primi obrazložen odgovor o tome da je zahtev prihvaćen odnosno odbijen delimično ili u celosti.
13. **Načelo br. 6:** Žrtvi treba omogućiti da bude saslušana u postupku obrade zahteva. Isplatilac odštete treba da dostavi obrazložen odgovor na žrtvin zahtev u razumnom roku, u kojem se naročito obrazlažu razlozi za delimično odnosno potpuno odbijanje zahteva.
14. **Načelo br. 7:** Ako se utvrdi odgovornost, žrtva treba da primi avansne i/odnosno privremene isplate na ime odštete od isplatioca odštete čak i kada visina nakande štete još uvek nije određena u potpunosti. Avansne isplate trebalo bi u idealnom slučaju da pokriju materijalnu odnosno nematerijalnu štetu koju je žrtva pretrpela i za koju nijedan drugi subjekat nije isplatio naknadu štete.
15. **Načelo br. 8:** Pre nego što žrtva prihvati odnosno odbije predlog za isplatu odštetnog zahteva, treba joj dati dovoljno vremena za razmatranje predloga, tokom kojeg bi imala mogućnost da potraži savet nezavisnog stručnjaka pre donošenja odluke.
16. Prava žrtve ne smeju se ugroziti očigledno pogrešnom odnosno nedovoljnom naknadom štete. Ako žrtvi pripada naknada, treba ju platiti na vreme i u potpunosti u skladu s relevantnim pravom.
17. **Načelo br. 9:** Na pravo žrtve na naknadu štete ne bi trebalo da utiču ugovorne odredbe ugovora između vozača, držaoca vozila odnosno drugog štetnika s jedne strane i osiguravača s druge strane na osnovu kojih bi se mogle umanjiti obaveze potonjeg u pogledu osiguranika.
18. **Načelo br. 10:** Žrtva treba da ima odgovarajući pristup sudu odnosno drugom nepristrasnom subjektu kako bi mogla da dobije nezavisno utvrđenje svojih prava u skladu s relevantnim zakonodavstvom.

Prava žrtava opisana u napred navedenim principima pretpostavljaju da su namera i ponašanje žrtve poštene i da nisu protivpravni. Ne važe u slučajevima kada se može utvrditi da žrtva nije postupala u dobroj veri. U meri u kojoj je to moguće (a uzimajući u obzir žrtvine povrede), žrtva treba da pokaže kooperativnost i razuman stav u toku postupka obrade zahteva.

III. Zaključak

19. Ujedinjene nacije već decenijama nastoje da smanje broj nezgoda u drumskom saobraćaju širom sveta. Međutim, samo preventivne mere bezbednosti nisu uspele sprečiti preko milion saobraćajnih nezgoda svake godine u celom svetu.
20. Sekretarijat UNECE, Institut za evropsko saobraćajno pravo i Savet biroa žele da unaprede položaj pogođenih žrtava nakon nezgode odnosno, u slučaju smrti žrtve, njene porodice, ublažavanjem pretrpljene materijalne i nematerijalne štete predloženom primenom deset načela o pravima žrtava drumskih saobraćajnih nezgoda navedenih u ovoj povelji.
21. Načela ne predstavljaju sveobuhvatan kodeks postupanja, već apel da se žrtvama drumskih saobraćajnih nezgoda pruži najbolja moguća pomoć nakon nezgode, te da brzo i pravično dobiju – oni odnosno u slučaju smrti, izdržavani članovi njihovih porodica koji su ostali iza njih – ono što zaslužuju: da se pristojno i s poštovanjem postupa međusobno na sastancima kao i jedinstven postupak za pregovore o naknadi štete. Pravična i u svim pogledima odgovarajuća naknada štete treba da bude cilj navedenog pristupa kako bi se pružila uteha za nepravdu koju je pretrpela žrtva odnosno njena porodica.